

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์

เรื่อง ยุทธศาสตร์การปฏิบัติการพิเศษในพื้นที่ระหว่งป้องกันด้านกัมพูชา

ผู้วิจัย พลตรี เฉลิมชัย สิริพิสาท

หลักสูตร ปรอ. รุ่นที่ ๒๔

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การป้องกันประเทศในยุคสงครามเย็นสำหรับประเทศไทยได้กำหนดภัยคุกคามไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นภัยคุกคามที่มาจากเวียดนาม ด้วยกำลังประมาณ ๒๐ กองพลรุกผ่านลาวและกัมพูชาเข้ายึดพื้นที่ประเทศไทยบางส่วน กองทัพไทยจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศในพื้นที่ระหว่งป้องกันด้วยการทำสงครามนอกแบบโดยใช้ลาวและกัมพูชาเป็นรัฐกันชน(Buffer State) ซึ่งผลลัพธ์ของการดำเนินยุทธศาสตร์ดังกล่าว ทำให้เวียดนามไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จตามที่วางไว้ได้จนกระทั่งสิ้นสุดสงครามเย็น ต่อมารูปแบบของภัยคุกคามจากภายนอกประเทศโดยเฉพาะจากด้านกัมพูชาได้เปลี่ยนแปลงไป เวียดนามถอนทหารออกจากกัมพูชาและองค์การสหประชาชาติเข้ามาจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในกัมพูชาจนสามารถจัดตั้งรัฐบาลที่ผ่านการรับรองจากสหประชาชาติได้และทำให้กลุ่มต่อต้านรัฐบาลเขมรตามฝ่ายสลายตัวไปในที่สุด

ภายหลังการสิ้นสุดยุคสงครามเย็นสถานการณ์ในภูมิภาคได้มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก จากประเทศที่เคยเผชิญหน้าและเป็นภัยคุกคามต่อกันอย่างเปิดเผย ก็ได้ปรับเปลี่ยนนโยบายและยุทธศาสตร์ที่มีความร่วมมือและเป็นมิตรกันมากขึ้น จนในที่สุดประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็ได้เข้าเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียนครบทุกประเทศ การดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงของไทยต่อประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะในทิศทางด้านตะวันออกซึ่งได้แก่กัมพูชา , ลาว และเวียดนามก็ได้รับการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน ในส่วนของกองทัพก็ได้กำหนดพันธกิจในการป้องกันประเทศไว้ ๔ ประการคือ ๑.การปฏิบัติการพิเศษในพื้นที่ระหว่งป้องกัน , ๒. การเฝ้าตรวจและป้องกันชายแดน , ๓. การจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน และ ๔. การเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน

การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในภูมิภาคและรูปแบบของภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้กองทัพไทยต้องปรับเปลี่ยนนโยบายด้านความมั่นคงและยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งประเด็นปัญหาที่ผู้วิจัยเห็นว่ายุทธศาสตร์การป้องกันประเทศในด้านการปฏิบัติการพิเศษในพื้นที่ระว่างป้องกันด้านกัมพูชาในปัจจุบันยังมีความไม่เหมาะสมในบางประการและยังไม่ครอบคลุมมิติงานด้านการปฏิบัติการพิเศษในด้านอื่นๆ อันที่จะตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติ เช่น แนวความคิดในการทำสงครามนอกแบบตามความเชื่อในทฤษฎีดั้งเดิมที่ยังคงยึดถืออยู่ในปัจจุบันยังสามารถใช้ได้หรือไม่ หรือภารกิจการป้องกันภายในให้มิตรประเทศและกิจกรรมคู่ขนานอื่นๆ ได้ถูกนำมาใช้อย่างเต็มที่แล้วหรือยัง การวิจัยนี้จะให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงยุทธศาสตร์ด้านการปฏิบัติการพิเศษในพื้นที่ระว่างป้องกันด้านกัมพูชาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษานโยบายและยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของไทยที่มีต่อกัมพูชา
๒. เพื่อศึกษาการปฏิบัติการพิเศษของกองทัพไทยจากยุคสงครามเย็นถึงปัจจุบัน
๓. เพื่อศึกษาแนวทางในการปรับปรุงยุทธศาสตร์การปฏิบัติการพิเศษในพื้นที่ระว่างป้องกันด้านกัมพูชาของกองทัพไทย

ขอบเขตของการวิจัย

ใช้ห้วงระยะเวลาและการดำเนินการต่างๆ ตั้งแต่ยุคสงครามเย็น โดยเริ่มต้นจากปีพ.ศ. ๒๕๑๓ ถึงปัจจุบัน และศึกษาในบริบทที่เกี่ยวข้องเฉพาะการปฏิบัติการด้านการทหารของกองทัพไทยต่อกัมพูชาเป็นขอบเขตในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary) และการสัมภาษณ์เชิงลึก(Indept Interview) บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการกำหนด

แนวทางการปฏิบัติการพิเศษของกองทัพไทย รวมถึงบุคคลสำคัญของกัมพูชาที่มีบทบาทสำคัญ และเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการพิเศษทั้งในอดีตและปัจจุบัน

ผลการวิจัย

๑. นโยบายและยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของไทยที่มีต่อกัมพูชา

ผลการวิจัยพบว่า กองทัพไทยไม่ได้กำหนดยุทธศาสตร์การปฏิบัติการพิเศษในพื้นที่ระวังป้องกันด้านกัมพูชาไว้เป็นการเฉพาะ และยังพบว่ามีช่องว่างระหว่างยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศกับแผนป้องกันประเทศกล่าวคือ กองทัพไทยไม่ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์รองรับยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศอย่างเป็นรูปธรรม จึงทำให้การขับเคลื่อนนโยบายในเชิงยุทธศาสตร์ต่อประเทศกัมพูชาไม่มีกรอบที่ชัดเจน การปฏิบัติการที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตระหว่างไทยกับกัมพูชาเป็นการดำเนินการไปตามสถานะแวดล้อม สถานการณ์ ความจำเป็นและการตัดสินใจของผู้นำในขณะนั้น ซึ่งในปัจจุบันแผนปฏิบัติการพิเศษของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษในทิศทางด้านกัมพูชายังคงดำเนินไปตามแนวความคิดในการป้องกันประเทศตามแผนป้องกันประเทศเป็นหลัก ซึ่งมีภารกิจการปฏิบัติการพิเศษได้แก่ภารกิจการปฏิบัติการสงครามนอกแบบ(ตามทฤษฎีและความเชื่อดั้งเดิมตามหลักนิยมปัจจุบัน)ไม่สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศของประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีคุณลักษณะและขีดความสามารถของหน่วยรบพิเศษอีกหลายประการยังไม่ถูกนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศโดยเฉพาะคุณลักษณะของหน่วยรบพิเศษที่เป็นหน่วยอ้อมกำลังทางยุทธศาสตร์ที่มีความรู้ความชำนาญต่อประเทศเพื่อนบ้าน ควรถูกนำมาใช้ประโยชน์ในเชิงยุทธศาสตร์ที่มากกว่าการเตรียมการรองรับต่อแผนป้องกันประเทศซึ่งเป็นแผนที่วางบนพื้นฐานของสมมติฐานที่เลวร้ายที่สุด(Worst Case Scenario) และเป็นแผนที่มุ่งเน้นไปที่การใช้กำลังป้องกันการรุกรานจากภายนอกประเทศเป็นหลัก

๒. การปฏิบัติการพิเศษของกองทัพไทยจากยุคสงครามเย็นถึงปัจจุบัน

การปฏิบัติการพิเศษของกองทัพไทยต่อประเทศกัมพูชาจากยุคสงครามเย็นถึงปัจจุบัน จากปี พ.ศ.๒๕๑๑ ถึงปัจจุบัน กองทัพไทยได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการทางทหารในประเทศกัมพูชาโดยในช่วงเริ่มแรกเป็นไปในลักษณะของการจัดกำลังสนับสนุนการปฏิบัติการ

เพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ในรูปของชุดสถานีวิทยและชุดประสานงานทางทหาร ต่อมาสถานการณ์ในกัมพูชาและภูมิภาคอินโดจีนมีการเปลี่ยนแปลงไป เมื่อฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้รับชัยชนะและสถาปนาการปกครองทั้งในเวียดนาม ลาว และกัมพูชา ทำให้กองทัพไทยต้องถอนกำลังออกจากกัมพูชาจนในที่สุดเกิดการขัดแย้งกันเองระหว่างคอมมิวนิสต์สายรัสเซีย และสายจีน กองทัพไทยต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดและยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ โดยให้การสนับสนุนกลุ่มต่อต้านเขมร ๓ ฝ่ายทำสงครามกองโจรต่อสู้กับทหารเวียดนามและรัฐบาลกัมพูชาเขมรสัมริน ซึ่งถือเป็นการปฏิบัติการในลักษณะการทำสงครามนอกแบบในประเทศกัมพูชา ซึ่งในช่วงแรกของการปฏิบัติการมีการควบคุมบังคับบัญชาโดยกองทัพบก ผ่านศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก ๓๑๕ (สปก.ทบ.๓๑๕) และต่อมาจึงมอบให้หน่วยรบพิเศษเข้ารับผิดชอบอย่างเต็มตัวในฐานะ หน่วยปฏิบัติการพิเศษ ๘๓๘ (นปพ.๘๓๘) ในปี พ.ศ.๒๕๒๖ ปฏิบัติการสนับสนุนการทำสงครามกองโจรในกัมพูชาอย่างเต็มรูปแบบ จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ครั้งใหญ่เกิดขึ้นในโลกเมื่อรัสเซียและประเทศบริวารต้องล่มสลายและถือเป็นการสิ้นสุดสงครามเย็นในเวลาต่อมา ทำให้การต่อสู้ในกัมพูชายุติลง มีการเลือกตั้งทั่วไปเกิดขึ้นในเวลาต่อมาจนกระทั่งพัฒนามาเป็นประเทศกัมพูชาที่มีเสถียรภาพในปัจจุบัน

ปัจจุบันแนวความคิดในการป้องกันประเทศของกองทัพไทยนั้นมีเจตนาเพียงเพื่อป้องกันการถูกรุกรานจากภายนอกเท่านั้น หากจะรุกออกนอกประเทศก็จะกระทำเท่าที่จำเป็นคือไม่เกินแนวจำกัดการรุก เพื่อให้เกิดผลในการเจรจาต่อไปเท่านั้น ดังนั้นการปฏิบัติการพิเศษเพื่อสนับสนุนแผนป้องกันประเทศของกองทัพไทยจึงมีกรอบแนวทางที่สอดคล้องกัน คือปฏิบัติการที่เพียงพอให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการป้องกันประเทศเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามการปฏิบัติการพิเศษนั้นเป็นการปฏิบัติการที่มีความมุ่งหมายในทางยุทธศาสตร์มากกว่าหวังผลในทางยุทธวิธี และมีการปฏิบัติการตั้งแต่ในยามปกติ ดังนั้นการรักษาสมดุลของการปฏิบัติการพิเศษให้สอดคล้องกับสถานะทางการเมืองระหว่างประเทศ นโยบายการป้องกันประเทศและผลประโยชน์แห่งชาติถือว่ามีความสำคัญยิ่ง

๓. แนวทางในการปรับปรุงยุทธศาสตร์การปฏิบัติการพิเศษในพื้นที่ระวังป้องกันด้านกัมพูชาของกองทัพบกไทย

จากการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการพิเศษในพื้นที่ระวังป้องกันด้านกัมพูชา สรุปได้ว่าการปฏิบัติการพิเศษเป็นการปฏิบัติการที่มีคุณลักษณะ

เฉพาะ มีผลกระทบและความคาบเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ระดับชาติ มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอกประเทศ ดังนั้นจำเป็นที่ผู้บังคับบัญชาชั้นสูงสุดของกองทัพต้องทำความเข้าใจต่อหลักการสำคัญเพื่อพิจารณาและตัดสินใจในการใช้หรือให้คำแนะนำต่อผู้นำรัฐบาลได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการพิเศษทั้งปวงไม่ว่าจะเป็นการเมืองภายในและต่างประเทศ ปัจจัยแวดล้อมด้านสังคมจิตวิทยา ด้านเศรษฐกิจ และด้านการทหาร ส่วนนโยบายความมั่นคงแห่งชาติและยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศของไทย โดยเฉพาะการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง (Security Cooperation) ก่อให้เกิดผลในทางบวก ต่อการสร้าง ความมั่นคงระหว่างไทยและกัมพูชาซึ่งหน่วยรบพิเศษจะเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมในการดำเนินการเรื่องนี้ด้วยการใช้การปฏิบัติการปฏิบัติการพิเศษทางยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องและเหมาะสม

ภารกิจการสงครามนอกแบบเป็นภารกิจที่ขัดแย้งกับสภาพแวดล้อมและยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศของไทย และยังเป็นภารกิจที่เกินกว่าศักยภาพของกองทัพไทยจะดำเนินการได้ด้วยตัวเองอีกทั้งยังมีความขัดแย้งกับสภาวะแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศ จึงควรพิจารณาภารกิจของการปฏิบัติการพิเศษที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบันและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศของไทยได้แก่ ภารกิจการป้องกันภายในให้มีมิตรประเทศ การต่อสู้การก่อการร้ายหรือกิจกรรมพิเศษอื่นๆที่จะทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างไทยและกัมพูชาอันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่มีต่อกันโดยสันติวิธี ทั้งนี้จะต้องทำความเข้าใจและทำให้เกิดการผลักดันจากระดับรัฐบาลด้วย ส่วนภารกิจทางยุทธวิธีของการปฏิบัติการพิเศษที่จะสนับสนุนแผนปฏิบัติการทางทหารตามแผนป้องกันประเทศหรือแผนเผชิญเหตุได้แก่ ภารกิจปฏิบัติการโดยตรง การลาดตระเวนพิเศษ หรือภารกิจพิเศษอื่นๆที่เป็นไปตามหลักนิยามการใช้กำลังหน่วยรบพิเศษต่อไป

ข้อวิเคราะห์จากสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประเทศมหาอำนาจ เห็นได้ว่าการเป็นประชาคมอาเซียนจะส่งผลทางบวกให้กับความสัมพันธ์และความมั่นคงระหว่างไทยและกัมพูชา ส่วนอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจได้แก่จีนและสหรัฐฯต่างพยายามเข้ามามีอิทธิพลต่อกัมพูชาทั้งด้านเศรษฐกิจและการทหารแต่ก็ยังไม่ถือว่ามีผลต่อยุทธศาสตร์ของไทยต่อกัมพูชามากนัก ดังนั้นจึงเป็นความจำเป็นที่กองทัพไทยจะต้องกำหนดยุทธศาสตร์การปฏิบัติการพิเศษของกองทัพไทยในพื้นที่ระวางป้องกันด้านกัมพูชาและด้านอื่นๆเพื่อเป็นกรอบแนวทางในการวางแผนการปฏิบัติการพิเศษในพื้นที่ระวางป้องกันของหน่วยรบพิเศษ

ให้มีประสิทธิภาพและประสานสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในระดับสูงของประเทศ และสามารถสนับสนุนการปฏิบัติตามแผนป้องกันประเทศอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

๑. กองทัพอากาศควรจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิบัติการพิเศษในพื้นที่ระวางป้องกันด้านกัมพูชาและด้านประเทศอื่นๆเพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการปฏิบัติการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. กองทัพอากาศควรปรับแนวความคิดการเตรียมกำลังแบบ การตั้งสมมติฐานแบบเลวร้ายที่สุด(Worst Case Scenario) เปลี่ยนเป็นแบบสถานการณ์ที่น่าจะเกิดที่สุด(Most Probable Case) เพื่อให้การเตรียมกำลังของกองทัพอากาศมีประสิทธิภาพ อยู่บนพื้นฐานของความเป็นไปได้ และให้ความสำคัญกับการดำเนินนโยบายในเชิงยุทธศาสตร์มากขึ้น

๓. กองทัพอากาศควรทบทวนและปรับปรุงหลักนิยมการปฏิบัติการสงครามนอกแบบที่ใช้อยู่ในปัจจุบันเพื่อให้มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและศักยภาพของประเทศสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและสามารถตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศในพื้นที่ระวางป้องกันอย่างมีประสิทธิภาพ

๔. กองทัพอากาศควรริเริ่มสร้างเครือข่ายการปฏิบัติการพิเศษในภูมิภาคอาเซียน โดยมุ่งเน้นไปที่การสร้างร่วมมือในการต่อต้านภัยคุกคามรูปแบบใหม่อาทิ การก่อการร้ายข้ามชาติ หรือการช่วยเหลือบรรเทาภัยพิบัติ เพื่อเป็นการสร้างร่วมมือระหว่างกันในกลุ่มประเทศอาเซียนโดยใช้หน่วยปฏิบัติการพิเศษของชาติสมาชิก ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนแนวความคิดทางยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศในด้าน การสร้างร่วมมือด้านความมั่นคง(Security Cooperation)

๕. กองทัพอากาศควรเสริมสร้างหน่วยรบพิเศษให้มีประสิทธิภาพอย่างจริงจังโดยเฉพาะการสร้าง“คน” ให้มีประสิทธิภาพสูงเพื่อที่จะนำแผนยุทธศาสตร์การปฏิบัติการพิเศษไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด เพราะในการปฏิบัติการพิเศษนั้นถือว่า “คน” เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุด